

Nieuwe regels voor de verkoop van mobiele telefoons

Veelgestelde vragen

Vanaf 1 maart 2014 moet de stralingswaarde (SAT-waarde, of SAR-waarde in het Engels) van elke mobiele telefoon (gsm of smartphone) vermeld worden bij verkoop:

- a. op de verkoopplaats en bij de verkoop op afstand, via internet,
- b. in de reclame, als er ook andere technische kenmerken worden gegeven.

Fabrikanten, invoerders en verdelers die mobiele telefoons op de Belgische markt aanbieden, worden verplicht om de SAT-waarde mee te delen aan de afnemers van hun producten, voor vermelding op de verkoopplaats.

Daarnaast wordt er een verbod ingesteld enerzijds op de verkoop van mobiele telefoons speciaal ontworpen voor kinderen onder 7 jaar en anderzijds op de reclame die gsm-gebruik in deze leeftijdsgroep aanmoedigt.

Deze maatregelen zijn ingevoerd door twee koninklijke besluiten, gepubliceerd op 30 augustus 2013.

- Koninklijk besluit van 30 juli 2013 betreffende het verbod op het op de markt brengen van mobiele telefoons speciaal ontworpen voor jonge kinderen;
- Koninklijk besluit van 30 juli 2013 betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het specifieke absorptietempo van mobiele telefoons en betreffende de reclame voor mobiele telefoons.

Dit document legt uit wat deze maatregelen inhouden en waarom ze werden ingevoerd (“wat” en “waarom”). Voor de praktische vragen (“hoe”-vragen) verwijzen we naar de “Praktische gids voor verkopers en verdelers”.

Inhoud

I. Maatregelen	3
1. Wat houden de maatregelen precies in?	3
2. Waarom deze maatregelen?	4
3. Wat wil men bereiken?.....	4
II. Stralingswaarde (SAT-waarde)	5
4. Wat is de SAT-waarde?.....	5
5. Komt de SAT-waarde overeen met de werkelijke blootstelling?	5
6. Waarom op de SAT-waarde letten als een oortje veel beter helpt?	6
7. Welke oortje is beter, met draad of draadloos?	6
8. Is het niet belangrijker te focussen op zendmasten?	7
9. Waarom is het KB niet van toepassing op WiFi, DECT-telefoons, babyfoons en andere producten die radiogolven uitzenden?	7
10. Kan een gsm met lagere SAT-waarde een hogere blootstelling geven dan een gsm met een hogere SAT-waarde?	7
11. Waarom werden deze maatregelen niet op Europees niveau ingevoerd?	7
12. Is het werkelijke stralingsniveau afhankelijk van het type van de gsm?	8
13. Wat is een “goede” SAT-waarde?.....	8
14. Zijn er bepaalde gsm-merken die beter scoren op vlak van SAT-waardes?	8
15. Zijn “antistralingstickers” doeltreffend voor het verlagen van mijn blootstelling?	8
III. Verbod op reclame voor gsm-gebruik bij jonge kinderen en op de verkoop van kindergsm's	8
16. Wat is de juiste inhoud van deze maatregel?.....	8
17. Welke mobiele telefoons voor kinderen zijn verboden?.....	9
18. Welke mobiele telefoons voor kinderen kunnen wel verkocht worden?	9
19. Vallen gps-trackers voor kinderen onder het verbod?	10

I. Maatregelen

1. Wat houden de maatregelen precies in?

Stralingswaarde bij verkoop

Op de plaats van verkoop, inclusief verkoop op afstand (bijvoorbeeld via internet), moet de stralingswaarde van mobiele telefoons (SAT, of SAR in het Engels¹) vermeld worden. Naast de SAT-waarde moet de letter A, B, C, D of E staan, die de categorie aangeeft waarin deze SAT-waarde valt.

- A: $SAT < 0,4 \text{ W/kg}$,
- B: $0,4 \leq SAT < 0,8 \text{ W/kg}$,
- C: $0,8 \leq SAT < 1,2 \text{ W/kg}$,
- D: $1,2 \leq SAT < 1,6 \text{ W/kg}$,
- E: $1,6 \leq SAT \leq 2 \text{ W/kg}$.

Daarnaast wordt een verklaring voor de categorieën gegeven, op een zichtbare en leesbare wijze, samen met de mededeling:

« Denk aan uw gezondheid – gebruik uw mobiele telefoon met mate, bel met een oortje en kies voor een toestel met een lagere SAT-waarde (SAR-waarde) ».

In het Frans en Duits is de mededeling als volgt :

- *« Pensez à votre santé – utilisez votre téléphone portable avec modération, privilégiez l'usage d'une oreillette et choisissez un appareil ayant une valeur DAS (SAR) faible »,*
- *« Denken Sie an Ihre Gesundheit – Verwenden Sie Ihr Mobiltelefon in Maßen, verwenden Sie ein Headset und wählen Sie ein Gerät mit niedrigem SAR-Wert ».*

Stralingswaarde in de reclame

De SAT-waarde moet ook in de reclame voor mobiele telefoons vermeld worden (bij de andere technische specificaties, wanneer deze worden gegeven). Het is ook verplicht om de verklaring voor de categorieën A, B, C, D en E voor de SAT-waarde, samen met de gezondheidsmededeling te geven (eenmalig in de reclamefolder of op de website, leesbaar en zichtbaar).

Verbod op de verkoop van kinder-gsm's

Mobiele telefoons die speciaal voor kinderen onder 7 jaar worden gemaakt, worden verboden.

Verbod op reclame van gsm-gebruik bij jonge kinderen

Reclame voor gsm-gebruik bij kinderen jonger dan 7 jaar wordt ook verboden, onder andere de reclame in kinderprogramma's op radio en televisie, op websites, in kindertijdschriften of ander drukwerk, bestemd voor deze doelgroep.

[Top](#)

¹ SAT ("specifiek absorptietempo") ofwel SAR in het Engels ("specific absorption rate")

2. Waarom deze maatregelen?

Volgens sommige studies zou het kunnen dat er een verhoogd risico op hersenkanker is bij intensief gebruik van een mobiele telefoon. Daarom heeft het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek (*International Agency on Research on Cancer*, IARC), een agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie, radiogolven geklasseerd als “mogelijk kankerverwekkend”. In afwachting van meer duidelijke wetenschappelijke conclusies vindt de Belgische regering het noodzakelijk om voorzorgsmaatregelen te nemen. Al is het oorzakelijk verband met hersenkanker niet bewezen, toch is voorzichtigheid geboden.

Het stralingsdebat heeft ondertussen een juridische dimensie gekregen, met name met betrekking tot de aansprakelijkheid: een Italiaanse rechtbank is recent ingegaan op het verzoek van een Italiaanse ondernemer die stelde dat de oorzaak van zijn tumor aan zijn overdadig gsm-gebruik te wijten was en dat er daarom een schadevergoeding betaald moet worden. De Italiaanse ondernemer verweet de overheid het onvoldoende communiceren over gezondheidsrisico's verbonden aan het intensief gebruik van gsm.

In België voert de overheid communicatieacties uit om de bevolking aan te sporen om de gsm voorzichtig te gaan gebruiken (verspreiding, actualisatie en herdruk van brochures, informatie op de website www.health.belgium.be, beantwoorden van vragen van burgers). Toch vindt de Belgische regering het niet voldoende om enkel te communiceren, omdat de verantwoordelijkheid in de stralingsproblematiek niet bij de consument kan worden gelegd. De nieuwe maatregelen zijn bedoeld om het beleidskader rond de stralingsproblematiek aan te vullen en te versterken.

[Top](#)

3. Wat wil men bereiken?

De maatregelen zijn erop gericht om aan de consument de mogelijkheid te geven om in zijn aankoopkeuze rekening te houden met de stralingswaarde (SAT-waarde, zie vraag 4). Deze waarde, die voor elke mobiele telefoon moet gemeten worden in het kader van de conformiteitsevaluatieprocedure (bij het op de markt brengen van een product), wordt al beschikbaar gesteld op de websites van de producenten en in hun technische documentatie. Als de SAT-waarde ook in de winkel beschikbaar is, kan consument er gemakkelijker rekening mee houden in zijn aankoopkeuze.

Het verbod op reclame gericht aan kinderen jonger dan 7 jaar en het verbod op kinder-gsm's willen het aanbod van en de vraag naar mobiele telefoons onder jonge kinderen afremmen. Kinderen komen al vroeg in contact met gsm-toestellen. De totale blootstelling gedurende hun leven zal dus groter zijn dan van de huidige volwassenen. Dit is al een reden tot voorzichtigheid, gezien de classificatie van IARC. Daarbij komt dat kinderen gsm-straling meer absorberen dan volwassenen (2 keer meer voor de hersenen en 10 keer meer voor het beenmerg van de schedel). Het verbod op reclame gericht aan jonge kinderen wil het aanbod en de vraag naar mobiele telefoons in deze categorie van gebruikers afremmen.

In België bedraagt de penetratiegraad van de mobiele telefonie meer dan 100% (er zijn meer SIM kaarten in omgang in België dan er inwoners zijn). Ongeveer 4% van de gsm-gebruikers (400.000) in België² bellen meer dan 30 minuten per dag (“het risiconiveau” bij langdurig gebruik), al dan niet met een oortje. Er manifesteert zich een groeiende trend onder jongeren volgens een onderzoek van OIVO 2011 “Jongeren en gsm”: op 12-jarige leeftijd hebben bijna alle jongeren een gsm (+15% t.o.v. 2009), op de leeftijd van ongeveer 10 jaar heeft 2 op de 3 jongeren een gsm (+21%). De gsm wordt weliswaar meer gebruikt voor sms-en, chatten en andere diensten, maar ook voor bellen. Daarbij volgt slechts 1 jongere op 5 het advies van zijn ouders over de duur en de frequentie van het mobiel bellen.

[Top](#)

II. Stralingswaarde (SAT-waarde)

4. Wat is de SAT-waarde?

Het SAT (“het specifieke absorptietempo”) is de stralingsmaat van mobiele telefoons, of meer exact, het niveau van de blootstelling van de gebruiker aan de radiogolven afkomstig van een mobiele telefoon. De SAT-waarde beschrijft de snelheid waarmee de energie van radiogolven wordt opgenomen in het lichaam. Men onderscheidt de SAT-waarde voor het hoofd en de SAT-waarde voor het lichaam.

In het Engels gebruikt men de afkorting SAR (“*specific absorption rate*”), in het Frans spreekt men van DAS (“*débit d’absorption spécifique*”), in het Duits van SAR (“*spezifische Absorptionsrate*”).

De SAT-waarden zijn bekend bij de fabrikant. De fabrikant is immers verplicht om de SAT-waarde voor elk toestel te meten vooraleer het op de markt gebracht wordt (om te controleren dat de grenswaarde van 2 W/kg op het SAT niet wordt overschreden). Voor mobiele telefoons gemaakt buiten de Europese Unie maakt de fabrikant soms meerdere SAT-waarden bekend: bijvoorbeeld een Amerikaanse SAT-waarde, naast een Europese SAT-waarde. Deze waarden verschillen omdat ze anders worden gemeten. Soms wordt er naast de waarde voor het hoofd ook de waarde gegeven voor het lichaam.

Het KB heeft betrekking op de **Europese** SAT-waarde **voor het hoofd**: enkel deze waarde moet vermeld worden bij verkoop en in de reclame.

[Top](#)

5. Komt de SAT-waarde overeen met de werkelijke blootstelling?

De SAT-waarde geeft de maximale blootstelling die het toestel kan geven. De werkelijke blootstelling varieert. Dit is vergelijkbaar met het motorvermogen van de auto opgegeven door de fabrikant: tijdens het rijden levert de motor niet continu zijn maximaal vermogen.

² Volgens een studie uitgevoerd door de FOD VVVL, in samenwerking met de Belgische operatoren.

De werkelijke blootstelling varieert

- 1) omdat het zendvermogen van een mobiele telefoon varieert in functie van de ontvangstkwaliteit. Bij optimale ontvangst is het zendvermogen (en bijgevolg de blootstelling van de gebruiker aan radiogolven) veel lager dan bij slechte ontvangst. De ontvangstkwaliteit hangt op zijn beurt af van hoe dicht u bij een zendmast staat, of er obstakels zijn die het radiosignaal tegenhouden (dikke muren) en of de gebruiker in beweging is (trein, auto).
- 2) in functie van de manier waarop u uw gsm gebruikt. Belt u met een gsm aan het oor, dan is uw blootstelling hoger. Belt u met een oortje, dan is uw blootstelling veel lager.
- 3) afhankelijk van hoe efficiënt een mobiele telefoon zich aanpast aan de ontvangstcondities.

Volgens een statistisch onderzoek uitgevoerd door het IARC, zendt een mobiele telefoon gedurende 40% van zijn beltijd uit op het maximale vermogen. Het gemiddelde zendvermogen bedraagt nog de helft van het maximale vermogen. Gelijkaardige verhoudingen gelden ook voor de SAT. De SAT-waarde geeft dus een *indicatie* voor de werkelijke blootstelling van gsm-gebruikers, al is het geen exacte waarde die vaak in de praktijk zal voorkomen. De kennis van de SAT-waarde zal de consumenten sensibiliseren en de aankoop van stralingsarme toestellen aanmoedigen.

Opmerking: de aankoop van een gsm met een lagere SAT-waarde mag de consument niet het idee geven om er urenlang mee te bellen. U belt best met oortjes, zeker bij lange gesprekken.

[Top](#)

6. Waarom op de SAT-waarde letten als een oortje veel beter helpt?

Het beste is op beide te letten. Door te kiezen voor een mobiele telefoon met lage SAT-waarde, kunt u uw blootstelling met 3 tot 10 keer verminderen. Met een oortje is de blootstelling 100-en keren lager. Als u *altijd* uw oortje gebruikt, zowel voor inkomende als uitgaande oproepen, hoeft u geen gsm te kopen met een lagere SAT. Hetzelfde geldt als u uw mobiele telefoon enkel gebruikt om te sms-en en nooit om te bellen.

[Top](#)

7. Welke oortje is beter, met draad of draadloos?

Oortjes met draad stralen op zich niets uit, maar kunnen de radiogolven, geproduceerd door de gsm, opvangen en ze naar het hoofd leiden. Toch is de blootstelling van het hoofd 10 tot 30 keer lager wanneer u een oortje met een draad gebruikt, dan wanneer u de mobiele telefoon aan uw oor houdt. Een Bluetooth oortje staat draadloos in contact met uw gsm, en zendt dus radiogolven uit. De blootstelling door een Bluetooth oortje is echter klein: 300-1000 keer lager dan door een mobiele telefoon, gehouden aan het oor.

[Top](#)

8. Is het niet belangrijker te focussen op zendmasten?

De conclusie van het IARC slaat in eerste instantie op mobiele telefoons. Onderzoek op kankerincidentie rond zendmasten was volgens het IARC niet sluitend genoeg om conclusies te trekken.

[Top](#)

9. Waarom is het KB niet van toepassing op WiFi, DECT-telefoons, babyfoons en andere producten die radiogolven uitzenden?

In zijn conclusie klasseert het IARC alle radiogolven als mogelijk kankerverwekkend. Vanuit dit standpunt zou een gelijke behandeling nodig zijn voor alle apparaten die radiogolven uitzenden. Maar de conclusie van het IARC is vooral gebaseerd op studies met mobiele telefoons, en in mindere mate op draadloze huistelefoons (zoals DECT).

Mobiele telefoons hebben het grootste zendvermogen en worden vaak gebruikt. Alle andere apparaten worden niet vlakbij het hoofd gebruikt ofwel geven een veel kleinere blootstelling, omdat hun SAT-waarden zijn kleiner dan die van GSM's.

[Top](#)

10. Kan een gsm met lagere SAT-waarde een hogere blootstelling geven dan een gsm met een hogere SAT-waarde?

Dat kan af en toe gebeuren. Een gsm-toestel past zijn zendvermogen aan de omstandigheden aan. Daardoor varieert de werkelijke blootstelling. In het algemeen, gemiddeld over een lange periode, zal de blootstelling met een gsm met lagere SAT-waarde lager zijn dan met een gsm met een hogere SAT-waarde.

Dit is anders voor mobiele telefoons die via UMTS (het 3G-netwerk, "derde-generatie" netwerk) kunnen bellen, zoals smartphones. De 3G-technologie is veel efficiënter dan 2G. Het gemiddelde zendvermogen van dit soort mobiele telefoon bedraagt slechts enkele procenten van de maximale waarde, wel bij de voorwaarde dat de 3G-ontvangst goed is. Daardoor kan een smartphone met een hogere SAT-waarde een lagere gemiddelde blootstelling geven dan een gewone gsm met een lagere SAT-waarde. Maar opgelet: bij een slechte ontvangst binnen het 3G-netwerk, schakelt de mobiele telefoon over op het klassieke gsm-netwerk (2G-netwerk), waardoor de blootstelling omhoog gaat.

[Top](#)

11. Waarom werden deze maatregelen niet op Europees niveau ingevoerd?

Op Europees niveau is het nog niet zo ver. Op dit moment bestaat er op EU-vlak een limietwaarde op de SAT-waarde (2 W/kg). Deze is vastgelegd in 1999 op basis van kortetermijneffecten, gekend in die tijd. De norm houdt geen rekening met de eventuele mogelijkheid van een langetermijneffect zoals kanker (zie de classificatie van het IARC). België wacht niet af om actie te ondernemen, gebaseerd op het voorzorgsprincipe.

12. Is het werkelijke stralingsniveau afhankelijk van het type van de gsm?

Ja. Een mobiele telefoon die via het 3G netwerk belt (smartphone), heeft over het algemeen een kleiner gemiddeld zendvermogen (en dus een kleinere gemiddelde SAT-waarde), dan een gewone gsm, wel bij een goede 3G-ontvangst.

[Top](#)

13. Wat is een “goede” SAT-waarde?

De officiële grenswaarde in Europa voor de SAT van een gsm is 2 W/kg. Door het CE-teken op een mobiele telefoon aan te brengen, geeft de fabrikant aan dat een gsm getest is en dat het voldoet aan de Europese veiligheidsnormen en aan deze grenswaarde.

De meeste waarden liggen tussen 0,1 W/kg en 1,5 W/kg, met een gemiddelde rond 1 W/kg. In sommige landen wordt een bijkomend label gegeven aan mobiele telefoons met een lagere SAT-waarde. Het Duitse ecologische keurmerk, Blaue Engel, vraagt bijvoorbeeld 0,6 W/kg als criterium om hiervoor in aanmerking te komen.

[Top](#)

14. Zijn er bepaalde gsm-merken die beter scoren op vlak van SAT-waardes?

Volgens de lijst van de Duitse overheidsinstantie *Bundesamt für Strahlenschutz* (www.bfs.de) heeft zowat elk merk stralingsarme mobiele telefoons.

[Top](#)

15. Zijn “antistralingstickers” doeltreffend voor het verlagen van mijn blootstelling?

De doeltreffendheid van deze antistralingstickers is niet bewezen in wetenschappelijke studies.

III. Verbod op reclame voor gsm-gebruik bij jonge kinderen en op de verkoop van kinder-gsm's

16. Wat is de juiste inhoud van deze maatregel?

Reclame voor gsm-gebruik bij kinderen jonger dan 7 jaar wordt verboden, onder andere de reclame in kinderprogramma's op radio en televisie, op websites, in kindertijdschriften of ander drukwerk, bestemd voor deze doelgroep.

Daarnaast wordt er een verbod ingesteld op de verkoop van mobiele telefoons speciaal ontworpen voor jonge kinderen.

[Top](#)

17. Welke mobiele telefoons voor kinderen zijn verboden?

Met “mobiele telefoons voor jonge kinderen” bedoelt men mobiele telefoons die aantrekkelijk zijn gemaakt voor kinderen onder 7 jaar, of waarvoor de fabrikant verklaart dat ze bestemd zijn voor deze leeftijdscategorie.

Hiertoe behoren onder andere mobiele telefoons die op speelgoed lijken: zulke mobiele telefoons hebben een speelse vormgeving, zijn eenvoudig in de bediening en hebben een minimum aan toetsen.

Hieronder ziet u een paar voorbeelden van gsm's die niet meer verkocht mogen worden:

[Top](#)

18. Welke mobiele telefoons voor kinderen kunnen wel verkocht worden?

Deze gsm's hieronder mogen wel verkocht worden. Deze gsm's zijn in feite gewone gsm's met een speelse vormgeving, bedoeld voor oudere kinderen.

De mobiele telefoon voor senioren hieronder heeft geen speels design, maar is toch eenvoudig te bedienen en kan door jonge kinderen gebruikt worden. Deze gsm is ook geschikt voor andere gebruikers die een eenvoudige bediening nodig hebben. Deze gsm is dus niet voor jonge kinderen bedoeld en kan daarom wel op de markt worden gebracht.

Walkietalkies voor kinderen mogen wel worden verkocht, omdat het koninklijk besluit niet van toepassing is op walkietalkies.

[Top](#)

19. Vallen gps-trackers voor kinderen onder het verbod?

GPS is de afkorting van *Global Positioning System* (wereldwijd plaatsbepalingssysteem). Een gps-tracker is een apparaatje dat zijn positie door middel van satellieten kan bepalen en meedelen aan de gebruiker.

Er zijn mobiele telefoons uitgerust met gps, en er zijn gps-trackers die ook uitgerust zijn met een SIM-kaart en waarmee de gebruiker kan bellen of gebeld worden. Beide types toestellen voldoen aan de definitie van mobiele telefoon in het Koninklijk Besluit. Ze mogen verkocht worden als ze niet voor kinderen zijn bedoeld. Dat wil zeggen, als zulk product aantrekkelijk is gemaakt voor jonge kinderen (speels design), of als de fabrikant kinderen onder 7 jaar als zijn doelgroep verklaart, mag het niet op de Belgische markt worden verkocht.

Gps-trackers die niet uitgerust zijn om mee te bellen, mogen wel nog verkocht worden (zelfs wanneer ze voor kinderen bedoeld zijn). Gps-trackers met een SIM-kaart die het gsm-netwerk enkel gebruiken voor geolocalisatie (doorzenden van de coördinaten d.m.v. een bericht) en dus niet voor telefonie, mogen ook nog verkocht worden.

[Top](#)

Bron afbeeldingen: Samsung, Kidstel gsm tracker, Sitcon, KaKatech